

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Eduardo rege

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

catena ferrea, quam collo gestabat, reponebatur: qua cum (nam ne mortuum quidē, charum illud ferrum, Simconem deseruit) corpus omnium sermone celebratum, quod tam graues exantlāset labores, diuinos honores consecutum est. Cuius singulas res gestas cum ad meam ipsius, tum ad legentium vtilitatem narrando percenserem, nisi de eisdem à Theodoro, vt̄ supra dixi, vberius diffusiusque disputatum esset.

Deinceps aliud, quod ipse oculis vidi, scriptis mandabo. Per magno tenebar desiderio templum istius sancti Simeonis adspiciendi. Abest autem Theopoli, id est, Antiochia, stadijs ad summum trecentis, positum in ipso montis iugo. Istud Mandriam vocant indigenæ: cui loco seuera vitæ disciplina, arbitror, quam sanctissimus Simeones in eo exercuit, istud nomen tribuit. Montis autem accliuitas porrigitur ad viginti stadia. Templi ædificium extructum est in modum crucis, porticibus ex quatuor lateribus pulchrè illustratum. Porticibus verò columnæ, ex polito lapide concinè fabricatæ, adiunctæ sunt, quæ rectum scitè admodum in sublime erigunt. Versus medium templum, atrium est sub dio, summo artificio elaboratum: in quo sita est columna illa quadraginta cubitorum, in qua vitam cælestem ille terrestris corporeusque angelus transegit. Atqui porticus, quas diximus, tanquam cancellos, quos fenestras vocat, in tecto habent, tum ad atrium, tum ad ipsas porticus vergentes. Ad læuam columnæ in vno cancellorum ipse equidem cum tota agricolarum, circa columnam incedentium, multitudine ibi in vnum coacta, vidi stellam in usitata magnitudine, discurrentem per totam rimam, iubarque fundentem, neque id quidem semel, bis ve aut ter, sed sepius: eandemque crebrè euanescentem, & ex improviso apparentem denuò: quæ solum in istius sanctissimi viri die festo cernitur. Sunt qui memorat, ac miraculo sanè tum propter fidem eorum, qui idem ipsum narrant, tum propter alia, quæ ipsi sumus conspicati, credendum est, veram personæ illius effigiem, huc illucque volitantem, se vidisse, barba demissa, & capite, vt̄ solet, tiara operto. Viris, qui ad eum locum veniunt, liber & facilis patet introitus, hi que cum iumentis suis columnam sepe circumeunt. Fit autem custodia accuratissima, nè mulier (qua de causa, haud equidem habeo dicere) aliquando in templum ingrediatur: sed si quæ accedunt, extra limen consistunt, miraculum admiratæ. Nam e regione stellæ fulgentis, vna ex portis sita est.

Cap. 14.

Templum
S. Simeonis.Nota miri
quiddam de
stella.Femine
huius tem-
pli aditu ar-
centur.

S. EDVARDI REGIS VITA, AVTHORE EALREDO ANGLICO, MONACHO ET ABBATE IN RHIEVALLE Cisterciens. Ordinis. Floruit is Ealredus Anno Domini 1164.

LORIOSI ac Deo dilecti regis Eduardi vitæ literis tradituri, ex verbis beatissimi Petri Apostolorum principis sumamus exordium: qui Centurionis vocationem admirans, ait: In veritate comperi, quia non est personarum acceptor Deus: sed in omni gente, qui timer Deum & operatur iustitiam, acceptus est illi. In omni enim gente, ordine, gradu & dignitate nouit Dominus, qui sunt eius, & miseretur cui voluerit, & misericordiam præstat, in quem sibi placuerit. Neque enim ex suis ipsius natura, vel paupertas præstat, vel adimunt diuitiæ sanctitatem: nec perfectum obscuritas, nec reprobum claritas facit: nec claudit libertas, nec referat ternitus paradysum. Primus patriarcha Abraham & diues scribitur, & perfectus, cuius fides admirabilis & obedientia inimitabilis in rerum omnium copia prædicatur. Ioseph dominus Aegypti constitutus à rege, vniuerso orbi præbuit castitatis exemplum. Sanctus Iob qualis in diuitijs fuerit, carum probauit ademptio: quæ moribus corporis, tentatio vxoris, amicorum exprobratio, spectabili patientia reddidit clarior. Rex Dauid, quo nemo ditior, sed nemo & sanctior, quo nullus sublimior, sed humilior nullus, & inter thesauros innumeros sepelitur, & inter DEI amicos cæteris gratior computatur. Nemo proinde miretur, si noster Eduardus & rex dicatur, & sanctus: quem cernimus & in diuitijs egenum, & in delicijs sobrium, in purpura humilem, & sub corona aurea mundi contemptorem.

Cum enim rex Ethelredus ex filia comitis Thoreti filium suscepisset Edmundum, cognomen.

L 4

Ethelredus
rex.

gnomento Ferreum latus, ex regina autem Emma Alfredum: beatus Eduardus intra viscera materna conclusus praefertur vtrique, agente eo, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae, qui dominatur in regno hominum, & cuiusque voluerit, dat illud. Fit enim coram rege magnus procerum & episcoporum conuentus, & quia iam futurae cladis indicia saeva processerant, agitur inter eos de regni statu tractatus. Alij verò Edmundum ob inuictissimum robur corporis aestimant praefendum, alij ob virtutem Nortmannorum Alfredum promouendum tutius arbitrantur. Sed futurorum omnium praescius, prioris breuissimam vitam, alterius mortem immaturam prospiciens, in puerum necdum natum, vniuersorum vota conuertit. Vtero adhuc clauditur, & in regem puer eligitur: non natus, natis praefertur: & quem necdum terra susceperat, terrae dominus designatur: & laeti proceres sacramentum fidelitatis illi iurant, qui vtrum nasceretur, ignorant. Paulò itaque post natiuitatē sancti Eduardi irruentibus in Angliam barbaris, & maximam insulae portionem eade incendioque vastantibus, regina cum filijs in Nortmanniam transposita est. Viuebat in auita domo inter pueros puer, immunis tamen à vitijs, quibus aetas illa solet implicari. Castus erat corpore, sermone rarus, simplex actu, & purus affectu. Frequentare ecclesiam dulce habuit, crebrius orationibus incumbere, sacris Missarum interesse solennijs, visitandis monasterijs operā dare, & quos sanctiores sciebat, sibi monachos in amicitia copulare. Sæuiebat interim gladius hostilis in Anglia, caedibus & rapinis omnia replebantur: vbiq; luctus, clamor & desolatio. Incenduntur ecclesie, monasteria deuantantur, sacerdotes à suis sedibus fugati, in locis desertis comunem miseriam deplorantes delitescunt. Inter quos vir venerabilis Brithuualdus Vintoniensis episcopus, cœnobium Glastonie se moerens ac tristis ingressus, orationibus vacabat & psalmis. Qui cum aliquando pro regni plebisq; liberatione preces lachrymasq; profunderet, quasi in hæc verba prorumpens, ait: Et tu Domine vsquequò? Vsquequò auertis faciem tuam? obliuisceris inopie nostræ & tribulationis nostræ? Sanctos tuos occiderunt, altaria tua destruxerunt, & non est qui redimat, neq; qui saluum faciat. Scio Domine, quia omnia quæ fecisti nobis, in vero iudicio fecisti. Sed nunquid in æternum proijcet Deus, & non apponet vt cōplacitior sit adhuc? Eritne Domine Deus meus, eritne finis horum mirabilium? aut in æternum tuus in nos mucro desuet, & percuties vsque ad internecionem? Inter preces tandem & lachrymas fatigatum sopor suauis excepit, videtque per somnium, beatum Petrum in eminentiori loco constitutum, & ante eum preclari vultus in forma decenti, regalibus insignijs amictum Eduardum. Quem cum proprijs manibus Apostolus consecrasset & vnxisset in regem, monita salutis adiecit: precipueque cœlibem vitam commedans, quot esset annis regnaturus, aperuit. Obstupescens praesul tanti miraculi nouitate, petit sibi à sancto huius visionis mysterium reuelari. De statu insuper regni, & de instantis periculi sine Apostolicum exegit oraculum. Tunc placido vultu intuitus intuentem se, ait: Domini, o praesul, est regnum, & ipse dominabitur in filijs hominum. Ipse transfert regna & mutat imperia, & propter peccata populi regnare facit hypocritam. Peccatum peccauit populus tuus Domino, & tradidit eos in manus gentium, & dominati sunt eorum qui oderunt eos. Sed non obliuiscetur misereri Deus, nec continebit in ira sua misericordias suas. Erit enim, cum dormieris cum patribus tuis, visitabit Dominus populum suum, & faciet Dominus redemptionem plebis suae. Elegit enim sibi virum secundum cor suum, qui faciat omnes voluntates suas, qui me opulente regnum adeptus Anglorum, Danico furori finem imponet. Erit enim acceptus Deo, gratus hominibus, terribilis hostibus, amabilis ciuibus, vtilis ecclesiae, laudabilemque vitam sancto sine concludet. Quae omnia in beato Eduardo completa, rei exitus comprobauit. Cum autem Episcopus de posteritate Eduardi quaereret, respondit sanctus Petrus: Regnum Anglorum, regnum Dei est. Post istum prouidebit regem ad placitum suum.

Stabat adhuc spiritus procellae, & exaltati sunt fluctus eius, externisq; malis accessit ciuilibis discordia, adeo vt quis cui mentis suae secreta committeret, nesciretur. Plena erat proditoribus insula: nusquam tuta fides, nusquam sine suspitione amor, sermo sine simulatione. Tandem eousque proditio ciuilibis, & astutia processit hostilis, vt defuncto rege Ethelredo, magna pars insulae, legitimis heredibus abdicatis, Canuto, qui regnum inuaserat, manus darent: peremptoque inuictissimo rege Edmundo, etiam filios

Eduardus
necdum na-
tus, eligitur
in regem.

Virtutes
Eduardi
pueri.

Barbari va-
stant Bri-
tanniam.

Brithuual-
dus episco-
pus.

Pfal. 12. 43.
87.
Dan. 3.
Pfal. 76.

visio Brith-
uualdi, epi-
scopi.

Pfal. 21.
Dan. 2.
Iob 34.

Pfal. 76.

Infigue en-
comion S.
Eduardi.

Pfal. 106.

Canutus
rex Danoru
occupat
Angliam.

filios eius, adhuc in cunis agentes, Barbaris mitterent occidendos. Alfredus demum Eduardi frater in Angliam transfuētus, inaudita crudelitate ab hostibus ciuibusq; perimitur. Tunc Eduardus omni humano destitutus auxilio, exul patriæ, regni & honoris, viuebat: Impiorum insidias timebat, & nē à suis proderetur, vel ab hostibus ad mortem emeretur, plurimum formidabat. Inuento autem consilio salutari, Deo prosternitur, talia prosequendo: *Eccē Domine, non est mihi auxilium in me, & necessarij mei recesserunt à me. Amici mei & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterūt.* Pater meus post multos labores rebus humanis excessit, fratres meos crudelitas proditorum absorbuit, nepotes in exiliū acti sunt, mater æmuli nostri nuptijs tradita est. Itā solus relictus sum, & quærunt animā meam. Sed tibi Domine derelictus sum pauper: pupillo tu eris adiutor. Tu quondam Eduuinum morti expositum, mirabili modo & vitæ seruasti, & regno. Tu illud Angliæ decus, sanctū Osuualdum ex exule regem factum, per signum crucis reddidisti cūctis hostibus fortiorem. Si igitur fueris mecum, & custodiēris me, & reduxeris me in regnum patris mei, eris tu mihi semper in Deū, & beatus Petrus Apostolus in patronum: cuius sacratissimas reliquias in vrbe Roma, te annuente, te regente, te comitante, visitaturum me promitto. Exhinc autem factus fide robustior, spe alacrior, expectans expectauit Dominum.

Canuto autem rege rebus humanis exempto, filijs eius immatura morte præreptis, Angli Danico iugo liberati, Eduardum in regem elegerūt, & cum maximo honore consecrari & inungi fecerunt. Tunc sacerdotes sapientia & sanctitate fulgebāt, monasteria omni religione pollebant: agebat clerus in officio suo, populus stabat in gradu suo. Videbatur etiam terra fecundior, aer salubrior, maris vnda pacatior. Reges enim & principes pro tanta rerum mutatione, admiratione perculsi, cum tanto rege fœdus inire, amicitias iungere, pacem componere gauisi sunt. Sola tamen * Dacia adhuc spirans & anhelans cædes, Anglorum interitum minabatur. In his omnibus vir beatus in gloriam non est elatus humanam, sed hanc sibi viuendi formam proponens, suis se domesticis præbebat æqualē, sacerdotibus humilem, plebi gratum, compatientem miseris, & largum egenis. Nulla apud eum personarum acceptio: sed iudicabat in iustitia pauperes, & arguebat in æquitate pro mansuetis terræ. Eratque pater orphanorum & iudex viduarum. Si quicquam petebatur, præbebat: si accipiebatur, tacebat. Nullus vnquam eum vidit aut inflatum superbia, aut ira efferatum, aut gula dehoncstatum. Supra humanum enim modum pecunię contemptor, nec in earum amissione tristior, nec in adeptione videbatur hilarior.

Recumbente aliquando gratia quiescēdi rege in lectulo, camerarius accessit ad thecam, in qua res regium seruabatur, & reposito intrūs quod volebat, & illam claudere oblitus, forās egressus est. Animaduertit hoc quidam, & accedēs ad thecam, pecuniam non modicam in sinum recondit, & abscedit. Reuersus denuō, rege inspectante, facinus iterauit. Quod cū tertio attentasset, cernens rex in spiritu thesaurorū adesse custodem, ait: Importunē agis, o homo: si mihi credis, tolle quod habes, & fuge: quoniam si uenerit Hugolinus, (hoc enim cubicularij nomen erat) nec vnū tibi nummum relinquet. Fugit ille, & vix pedem extulerat: & ecce minister regis rediēs, & thesaurum ablatum reprensus, timore & tremore concutitur: angustiam cordis & furorem mentis clamor & suspiria prodiderunt. Surrexit rex, & quasi nesciens quid acciderit, perturbationis huius causam inquirat. Quam cū didicisset, ait: Tace: forte ille qui cepit, plus nobis indiguit. Habeat sibi: nobis sufficit, quod remansit.

Proceres autem terræ de successione solliciti, regem de vxore ducenda conueniunt. Stupet rex, thesauro metuens suo, qui in fictili vase reconditus, facile poterat calore dissolui. Sed quid ageret? Si obstinatus resisteret, timebat nē propositi sui prodereetur dulce secretum: Si suadentibus præberet assensum, naufragium pudicitie formidabat. Tandem importunē insistentibus, cedere tutius ratus, huiusmodi verbis pudicitiam suam Domino commendabat: *IESV bone, tua quondam misericordia tres pueros inter flammam Chaldaicas illæfos seruauit. Per te Ioseph, relicto pallio in manibus meretricis, cum titulo castitatis euasit. Admirabilis Susannę constantia, tua virtute de impudicis presbyteris triumphauit. Sanctę Iudith castitas ab Holoferne nec lædi potuit, nec tentari. Eccē ego seruus & filius ancillæ tuæ, qualiscunque dilector tuus & vnica matris tuæ: succurre mihi Domine, quatenus sic maritale suscipiam*

Iob 6.

Psal. 37.

Canut' matrem eius duxerat vxorem.

3. Reg. 19.

Psal. 9.

Gen. 28.

Votum S. Eduardi.

Anglia sub S. Eduardo floret.

* Dania

Nota insignem pecuniam cōtempum, & clementiam tanti regis.

Dan. 3.

Gen. 39.

Dan. 13.

Iudith 12.

Eduardus
rex inuitus
ducit vxor.
rem.

* Edgidam

Cum spon-
sa paciscitur
& regina de
corpore in-
tegritate.

3. Reg. 1.

Vifio S.
Eduardi de
Danorum
regis inter-
itu.
Deut. 32. 1

Deut. 32.
1. Reg. 2.

Oratio re-
gis Eduardi
ad proceres

Pfal. 75.

piam sacramentum, vt pudicitia periculum non incurram. Rege igitur procerum vo-
luntati consensum praebente, Goduini filiam duxit in vxorem. Erat autem Goduini-
nus vir magnarum opum, sed astutia singularis, regum regniq; proditor: qui doctus
fallere, & qualibet dissimulare consuetus, facile populum ad cuiuslibet factionis incli-
nabat assensum. Sed sicut spina rosam, genuit Goduinus * Editham. Hanc dilecto
suo praeparauit Christus Eduardo, inspirans ei ab ipsa infantia castitatis amorem, odium
vitiatorum, virtutis affectum. Legere, aut operari manibus, otium fugiendo, consuevit
lasciuam vitare, & colloquia iuuenum declinare. Conuenientibus igitur in vnũ, rex
& regina de castitate seruanda paciscuntur, nec huic fidei alium, quam Deum, testem
aestimant adhibendum. Fit illa coniunx mente, non carne: ille maritus mente, nõ ope-
re. Perseuerat inter eos sine actu coniugali coniugalis affectus, & sine defloratione vir-
ginitatis, casta dilectionis amplexus. Diligitur ille, sed non corrumpitur: diligitur illa,
nec tangitur: & quasi noua quadam Abisag regem calefacit amore, sed non dissoluit
libidine: mulcet obsequijs, sed desiderijs non emollit.

Quadam verò die Pentecostes, cum rex diuinis interesset mysterijs, hora eleuatio-
nis corporis Christi subito rex vultu hilarior, & erectior oculis, in risum modicum, ser-
uata tamen regia grauitate, dissoluitur. Mirari, qui aderant, coeperunt: nec sine cau-
sa, cum praeter consuetudinem id ei accidisse sciebant. Peractis autem Missarum solen-
nijs, causam risus instanter adstantes sibi exponi petunt. Ille, vt erat mire simplicita-
tis, simpliciter quarentibus, simpliciter omnia confiteretur, dicens: Couenit Danis cum
rege suo antiquum facinus iterare, & quam nobis propitia diuinitas largita est, infe-
stare quietem. In percussione, quidem nostra, qua castigans castigauit nos Dominus,
ignorantes Dei iustitiam, & suam extollentes virtutem, dixerunt: Manus nostra ex-
cellsa, & non Dominus fecit haec omnia. Quia verò Deus patribus nostris iratus, Da-
norum nos tradidit potestati, suis id viribus tribuentes, facile hoc ipsum & nunc fie-
ri posse arbitrantur: nescientes quia qui percutit, ipse & sanat: & qui mortificat, ipse &
uiuificat: & qui ducit ad inferos, ipse & reducit. Igitur rex Daciae, coacto in vnum ex-
ercitu, hodierna die ventis pro voto flantibus naues parari praecipit. Iam naues velis,
& vela ventis fuerant committenda: & rex iniquus ob nimiam superbiam quasi se-
metipsum non sustinens, dum de scapha in nauem conscendere vellet, pede lapso inter
vtranque, in mare corruit: & statim abyssus vallauit eum, & pelagus cooperuit caput
eius: Sicque morte sua vtrunque populum, Danorum scilicet & Anglorum, a peccato
pariter & periculo liberauit. Et spero in Domino Deo meo & in dulcissima matre eius,
quod temporibus meis nullum habebit conatus eorum effectum. Haec sunt, quae Chri-
sto reuelante cognoui, & vidi, & risi, & gauisus sum. Risum enim mihi fecit Dominus,
& quicumque audierit, corridebit mihi. Norantur tempus & hora: mittuntur nuncij in
Daciam, & omnia quae beatissimo regi celitus nunciata fuerant, vera & eadem hora
accidisse reperta sunt.

Succedentibus itaq; prosperis, rex voti sui nequaquam oblitus, recogitans quanta si-
bi fecerit Dominus, qui ditauit egenum, sublimauit humilem, inglorium coronauit,
parat reddere vota sua, parat sumptus, parat donaria. Vocatis autem regni proceribus,
habuit cum eis de statu regni, vel de sua peregrinatione sermonem, dicens: Non exci-
dit vobis, quomodo irruentibus in hereditatem nostram Barbaris, facti sumus oppro-
brium vicinis nostris, subsannatio & illusio his, qui in circũtu nostro sunt. Alijs nanque
interfectis, alijs fugatis, alijs iugo ignominiosae seruitutis oppressis, nihil ferè honoris,
nihil gloriae nostro generi reliquerunt. Tandem defuncto patre meo, peremptis fratri-
bus, actis in exilium nepotibus, & cum hostibus nostris in omnibus fortuna faueret,
mihi profecto nihil spei superesse videbatur. Ego verò contra spem in spem credens, &
Domini mei misericordiae me totum dedens, peregrinationem meam ad sanctorum
Apostolorum limina voui, & deinceps diuinę me protectioni dispositionique com-
misi. Ille autem respexit in orationem meam, & non spreuit precem meam, & abstu-
lit opprobrium meum, & restituit me in regnum patris mei. Insuper cumulatam di-
uitijs auxit gloria, donis celestibus illustrauit. Ipse sine sanguine rebelles subegit, ho-
stes subuertit, & omnia nostra amabili quadam pace composuit. Absit vt tot & tantis
eius beneficijs inueniamur ingrati: quin potius de manu inimicorum nostrorum li-
berati, seruiamus illi in iustitia & veritate, faciamusque quod ait propheta: Vo-
uete

uete & reddite Domino Deo vestro. Decernite ergò mecum, quomodo me peregrinante, regnum subsistat Anglorum: qua lege, qua pace, qua iustitia, quo iudice omnia disponantur: quis castra, vrbes, priuata & publica negocia procuret. Erit autem vnus omnium custos & protector Deus, & pacem quam dedit, ipse seruabit, nobiscum proficiscens, & remanens: qui & vos custodiat, & me reducat. Tunc omnes in communi vociferantes ad regem, se non deferendos, se non exponendos gladijs, patriam hostibus non prodendam, nec pro vno, vt putabatur, bono tot admittenda pericula allegabant. Tunc rex eorum vocibus & precibus vrgeri se sentiens, diu in animo fluctuabat: quia & voto super sedere periculosum, & tantorum precibus fletibusq; non cedere, inhumanum arbitrabatur. Tandem peregrinationem differens, expectabat donec Apostolico fultus consilio, aut votum redimeret, aut impleret.

Consulte de voto sum-
mum Pon-
tificem.

Demum Pontifex summus, consideratis premissis & diligenter discussis, regi epistolam subscripta continentem transmisit. Leo Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio suo Eduardo Anglorum regi, salutem & Apostolicam benedictionem. Quoniam voluntatem tuam laudabilem & Deo gratam cognouimus, gratias agimus ei, per quem reges regnant, & principes iusta decernunt. Sed quia propè est Dominus in omni loco omnibus inuocantibus eum in veritate, & sancti Apostoli cum suo capite coniuncti, vnus spiritus sunt, & pias preces aequaliter audiunt: & quia constat periclitari Anglicam regionem ex tua discessione, qui frano iustitię seditiosos eius motus cohibes: ex autoritate Dei & sanctorum Apostolorum absoluimus te à peccato illius voti, pro quo offensam Dei times, & ab omnibus negligentijs & iniquitatibus tuis, ea potestate vsi, qua Dominus in beato Petro concessit nobis, dicens: Quaecunque solueris super terram, soluta erunt & in caelis. Deinde precipimus tibi sub nomine sanctę obedientię & pœnitentię, vt expēsas, quas ad iter istud paraueras, pauperibus eroges, & cœnobium monachorum in honore sancti Petri Apostolorum principis aut nouum constituas, aut vetustum emendes & augeas, & sufficientiam victualium fratribus de tuis redditibus constituas: quatenus dum illi assidue inibi Deum laudauerint, & sanctis augeatur gloria, & tibi indulgentia. Cui loco quicquid cōtuleris, vel collarum est, vel conferetur, vt ratum sit, Apostolica autoritate precipimus, & vt semper habitatio monachorum sit, & nulli laicę personę nisi regi subdatur: & quaecunque priuilegia ibi constituitur volueris ad honorem Dei pertinentia, concedimus & robustissima autoritate confirmamus, & in sine fractores eorum æterna maledictione damnamus.

Epistola
Leonis Pō-
tificis ad S.
Eduardum.

Matt. 16.

Responsalibus autem regis & literis Pontificis oraculum caeleste concurrir. Erat enim vir quidam in Anglia, Deo dilectus & hominibus, qui in specu subterraneo multis annis inclusus, suorum erat meritum stipendijs iam vicinus. Huic Petrus Apostolus in visione noctis assistens, ait: Rex Eduardus pro voto, quo se cum adhuc exularet adstrinxerat, pro regni etiam pace pauperumque necessitate preceq; sollicitus, Romanam ecclesiam de omnibus credidit consulendam. Nouerit ergò se mea autoritate ab hac obligatione solutum, & de cœnobio ad mei nominis honorem construendo, à summo Pontifice suscepisse mandatum. Incunctanter itaq; literis Apostolicis fidem habeat, præceptis obediat, consilij acquiescat. A me enim egressus est sermo, quē sibi quondam patronū elegit, viæ comitem, gratię largitorem. Est autem mihi locus in occidentali parte Londoniæ à me electus, mihi dilectus, quē quondam mihi proprijs manibus consecraui, mea nobilitati præsentia, diuinis etiam miraculis illustraui. Thorneia nomen est loci, qui quondam ob peccata populi, Barbarorum traditus est potestati, pauperrimus ex diuite, humilis ex sublimi, ex nobili factus est contemptibilis. Hunc rex præcipiente in habitaculum monachorum suscipiat reparandū, sublimandū ædificijs, possessionibus ampliandum. Non erit ibi aliud, nisi domus Dei & porta cæli. Ibi erigenda est scala, per quam descendentes & ascendentes angeli, preces & vota hominū perferant, & deferant gratiam. Inde ascendentibus referabo ianuas paradisi, vt ex officio, quod meus mihi Dominus ac Saluator iniunxit, & ligatos absoluā, & absolutos suscipiam: & quam eis delictum occluserat, iustificatis portam patrię cęlestis aperiam. Tu aut omnia, q̄ audisti à me & didicisti, literis tradens, regi mitte, vt munere Dei duplicato, & de absolutione securior, & præcepti executione deuotior, in meū autē dilectione & obsequio reperiatur propensior. His dictis, lux cum loquente disparuit. Scripsit itaq; senex omnia audita, & regi direxit. Eadem autem hora lecto Papæ rescripto, beati

Visio cuius-
dam soli-
tarij.

Obedientia
regis erga
Pontificem.

beati senis apices recitantur. Tūc rex lætus & alacris, pecuniam quam ad peregrinationem parauerat, pauperibus distribuit, & monasterium ædificauit.

Mellitus
Lōdoniēsis
episcopus.

S. Petrus de
dicat tem-
plū, in ipsius
honore ex-
structum.

Tempore quo rex Ethelbertus, qui regnauit in Cantia, prædicante beato Augustino fidei sacramenta suscepit, nepos eius Sebertus, qui orientalibus Anglis præfuit, fidem eodem episcopo euangelizante suscepit. Hic Londonijs, quæ regni sui caput habebatur, intra muros ecclesiā beati Pauli fabricauit, & episcopali honore, Mellitum episcopum instituens honorauit. Extra muros uero in occidentali parte, in honore beati Petri monasteriū insigne fundauit, & multis possessionibus ditauit. Nocte autem, dedicationem eiusdem ecclesiæ præcedente, piscatori cuidam Thamenis fluuij, qui idem monasteriū præterfluit, vltiori ripa in habitu peregrino beatus Petrus apparens, promissa mercede, transponi se ab eodē & petijt, & promeruit. Egressus autem de nauicula, ecclesiam, piscatore cernente, ingreditur. Et ecce subito lux cælestis emicuit, miroque splendore illustrans omnia, noctem conuertit in diem. Adfuit cum Apostolo multitudo ciuium superiorum ingredientium, melodiaque cælestis insonuit, indicibilis odoris fragrantia nares perfundebat. Peractis autem omnibus, quæ ad ecclesiæ dedicationem spectāt, solennijs, redit ad piscatorem piscium piscator egregius hominum. Quem dum diuini luminis fulgore perterritum, & alienatū penè sensibus reperisset, blanda consolatione reddit hominem sibi, animum rationi. Ingredientes cymbam simul vterque piscator, ait Petrus: Nunquid pulmētarium non habes? Et ille, Inconsultæ, inquit, lucis perfusione stupidus, & expectatione tuâ detētus, nihil cepi, sed promissam à te mercedem securus expectaui. Ad hæc Apostolus ait: Laxa nunc retia in capturam. Paruit imperanti piscator, & mox impleuit rete piscium maxima multitudo. Omnes erant eiusdem generis pisces, præter vnum miræ enormitatis efociū. Quibus ad ripam extractis, dixit Apostolus: Hunc qui præ cæteris precio & magnitudine præcellit, Mellito ex mea parte defer piscem episcopo. Pro nautica uero mercede, cætera tibi tolle.

Huius generis copia abundabis in vita tua, & longo tempore post te progenies tua: tantum nē vltà piscari audeatis in celebritate Dominica. Ego sum Petrus, qui loquor tecum, qui cum meis conciuibus constructam in meo nomine Basilicam dedicaui, episcopalemque benedictionem meæ sanctificationis auctoritate præueni. Dic ergo pontifici, quæ vidisti & audisti: tuoque sermoni signa parietibus impressa testimonium perhibebunt. Superfedeat igitur dedicatione: suppleat, quod omisimus, Dominici corporis & sanguinis sacrosancta mysteria: populumque, sermone erudiens, notificet omnibus hunc locum me crebro visitaturum, hinc me fidelium votis & precibus affuturum: sobriè uero, piè & iuste in hoc seculo viuētibus cæli ianuam reseraturum. His dictis, conuictum ab oculis eius disparuit. Manè autem factò, episcopo Mellito ad dedicandam ecclesiam procedenti, cum pisce piscator occurrit, & omnia quæ sibi mandata fuerant, pandit. Stupet antistes, reseratisque ecclesiæ valuis, videt pauimentum vtriusque, alphabeti inscriptione signatum, parietem bis senis in locis sanctificationis oleo linitum, totidem cereorum reliquias duodenis crucibus inherere, & quasi recenti resperione adhuc cuncta madescere. Quod videns episcopus, vnà cum populo Deum benedicebat, & illi gratias referebat. Dat fidem miraculo piscatoris illius tota successio, quæ sicut à patre acceperat, totius emolumētū, quod ars illa deinceps ei conferret, beato Petro eiq; seruientibus decimas offerebat. Vnus tamen semel fraudem ausus inferre, mox tandiū artis caruit beneficio, donè confessus reatum, & ablatum restitueret, & promitteret correctionem.

Fraus piscatoris diuinitus punitur.

Epistola S. Eduardi ad Nicolaum Papam.

Hæc cum sanctus Eduardus relatione ac scriptis veterum didicisset, ad monasterium illud ædificijs, possessionibus & dignitatibus altiùs extollendum exarsit animus eius, & pro priuilegijs illius loci cæterisque causis, nuncios Romam transmisit, talem epistolam Papæ deferētes: Summo vniuersalis ecclesiæ patri Nicolao, Eduardus gratia Dei Anglorum rex, debitā & subiectionem & obedientiam. Glorificamus Deum, quia curam habet suæ electæ Ecclesiæ, quoniam in loco boni prædecessoris vos optimum successorem constituit. Quapropter iustum iudicamus, apud vos velut ad solidam petram acuere & probare omnes bonas actiones nostras, & vestram notitiam atque societatem in bono habere: quatenus eas donationes & priuilegia, quæ obtinimus apud prædecessorem vestrum, renouetis & angeatis nobis, videlicet ut quod ille iniunxerat nobis

bis sub nomine obedientiæ & pœnitentiæ propter votum, quòd voueram ire Romam, & in remissionem omnium peccatorum meorum, construere cœnobium monachorum in honore apostoli Petri, ratum faciatis, & priuilegia possessionũ & dignitatum eiusdem loci confirmetis, renouetis, & decernatis. Ego quoquẽ pro modulo meo augeo & confirmo donationes & consuetudines pecuniarũ, quas habet sanctus Petrus in Anglia: & ipsas pecunias collectas cum regalibus donis mitto vobis, vt oretis pro me, & pro pace regni mei, & continuam ac solennem memoriã instituatís totius gentis Angliæ coram corporibus sanctorum Apostolorum.

Eccẽ vt sanctus rex libenter persoluit Romano Pontifici quod debet.

Referipit autem ei Papa in hunc modum: Nicolaus episcopus seruus seruorũ Dei, gloriosissimo ac pijsimo, omniqũe honore dignissimo, speciali quoquẽ filio nostro Eduardo Anglorum regi, visitationem omnimodam, salutem mellifluam, & benedictionem Apostolicam. Omnipotenti Deo referimus grates, qui vestram prudentissimam excellentiam in omnibus ornauit & decorauit, erga beatum Petrum Apostolorum principem, & nobiscum habere dilectionem, & in omnibus Apostolicis consentire censuris. Literas igitur vestræ nobilitati transmittimus, & per eas sanctorum Apostolorum societatem & nostram vobis damus, orantes misericordiam illius, qui est Dominus omnium, & rex super omnia solus, vt ipse vos participem faciat ex omnibus, si qua sunt coram Deo, bonis operibus nostris, & fratres nos, ac socios, in sua dilectione constituat in omni tempore ampliũ, ac non minorem partem obsequij nostri vobis in suo regno reconfignet, quàm nobismetipsis prouenire optamus. Erimus etiam decip̃s pro vobis sine dubio orantes assidue, vt ipse Deus subijciat hostes & inimicos, qui contra vos voluerint insurgere: & confirmet vos in paterno folio & propria hereditate, ac beatus Petrus sit vobis custos & adiutor in omni tribulatione. Renouamus ergò, & confirmamus, ac augemus vobis priuilegia vestra, scilicet vt absolutus sitis ab illo voto quod timebatis, & ab omnibus alijs peccatis & iniquitatibus vestris auctoritate illius, qui me, licet indignum, suæ sanctę præesse voluit Ecclesia.

Literę Nicolai Pape ad Eduardum regem.

Præterea illi loco, quem sub nomine sanctę pœnitentię construẽdum & meliorandum suscepistis, quoniam, vt fertur, primam antiquitũ consecrationem à beato Petro accepit, cuius, licet indigni, Vicarij sumus, & quia regia antiquitũ sedes est, ex auctoritate Dei & sanctorum Apostolorum atque huius Romanę Sedis & nostra concedimus, permittimus, & solidissimẽ confirmamus, vt ampliũ in perpetuum regię constitutionis locus sit, atque repositorium regaliũ insignium, & habitatio perpetua monachorum, qui nulli omninò personæ nisi regi subdantur, habeantqũe potestatem secundũ regulam sancti Benedicti per successiones eligere ex se idoneos abbates, neque introducat per violentiam extranea persona, nisi quam concors congregatio esse præelegerit. Absoluimus etiam eum locum ab omni seruitio & dominatione episcopali, vt nullus episcopus illuc introeat ordinaturus aut præcepturus aliquid, nisi ex petitione & consensu Abbatis & monachorum. Et habeat idem locus liberum precinctum, id est, ambitum & cœmeterium mortuorum circa se, absqũe episcopali vel cuiuslibet respectu, vel exactione: & omnia, quę ad libertatem & exaltationem illius loci ad honorem Dei pertinentia, per nostram auctoritatem accedere possunt, hilari & promptissima voluntate concedimus. Possessiones autem, quas antiqui reges, seu quicunqũe alij homines, vos quoquẽ & vestri barones ad eundem locum contulistis, & chartas, quę ex eis factę sunt, diuina & nostra auctoritate roboramus, & ratas ac stabiles esse decernimus, & infractores earum, vel inuasores, aut diminutores, aut dispersores, venditores etiam, æterna maledictione cum Iuda proditore damnamus, vt in beata non habeant partem resurrectione, sed à beato Petro Apostolo se iudicandos sciant, quando sedebit cum suis coapostolis, iudicans duodecim tribus Israël. Vobis vero & posteris vestris regibus committimus aduocationem & tuitionem eiusdem loci, & omnium totius Anglię ecclesiarum, vt vice nostra cum consilio episcoporum & abbatum constituatis vbiquẽ quę iusta sunt, scientes pro hoc vos recepturos dignam mercedem ab eo, cuius regnum & imperium non desinet, nec minuetur in seculum.

Cõfirmatio Priuilegio- rum Vestrę monasterij.

Exemptio eiusdẽ monasterij.

Matt. 19.

Sanctus autem Eduardus tributum illud grauissimum, quod tempore patris sui clausi Danicę pendebatur, & postmodũ fisco regio inferebatur, regia liberalitate remisit, & ab hoc onere importabili in perpetuum Angliam absoluit. Cũ enim collecta illa pe-

Eduardus remisit tributum Danicę sub pe-

pecunia ante illum delata esset, diabolus super cumulum sedentem & ludentem vidit, & nè amplius exigere, præcepit. Cum in palatio iuxta ecclesiam beati Petri rex aliquando moraretur, superuenit quidam vir mirabilis, Hybernicus genere, pedis vtriusque priuatus officio: (Nerui enim in poplite contracti, ad posteriores corporis partes crura retorserant, tali natibus inhæserant, immersi que carnibus pedum articuli, à lumbis eius & deorsum corpus omne peruerterant. Porrectis ad terram manibus, & scammis suppositis repēbat, & factus sibi metipso grauis, trahebat se post se.) Hic videns regis cubicularium, ait ad eum: Hugoline, non me respicies, nec misereberis, nec mouebit te mea tanta calamitas? Et ille: Quid me vis facere? Cui pauper: Sexiès, inquit, Apostolorum limina repens (vt cernis) visitauit, & sanitatem necdum promerui. Quam tamen mihi Apostolorum princeps non negauit, sed disulit, socium in hoc miraculo habere volens Eduardum, quem sibi nouit in omnibus esse deuotum. Ab ipso enim Apostolo in mandatis accepi regem adire, vt me suo sacro subuectum dorso ad ecclesiam eius, quæ palatio vicina est, perferat, recepturum, si id fecerit, membrorum meorum integram sanitatem. Hęc ubi nunciata sunt regi, gratias agit Deo, & citatus mox æger, accessit. Rex verò, vt spiritalis ille a finis fortis, accubans in terminis, supposuit humeros suos ad portandum. Pendet de humero tanti principis plenus sordibus pauper, squalidis manibus, brachijsque squamosis regium illud pedus collumque complectitur. Interea ex assistentibus ridebant nonnulli, alij à paupere regem delusum iocabantur, alij simplicitatem iusti, fatuitatem iudicabant. Cum itaq; rex paululum processisset, subito nerui extenduntur, rigantur ossa, carnes marcidæ recalescunt, emergunt à carne articuli, pedes à natibus soluuntur. Distendit homo crura, poplite iam flexibili, & sanie cum sanguine profuente, vestis regia ornatur potiùs, quàm fœdatur. Iam tunc satis esse clamant omnes, sanatum languidum, onus ob sordes vlcera deponendum. Ille verò memor præcepti quod susceperat, Syrenarum cantus obturata aure pertransijt: ingressusque ecclesiam, ante sanctum altare holocaustum, quod detulerat, Deo ac beato Petro resignat, incolumemque dimisit. Suscepto autem à rege itineris viatico, acturus gratias Deo & sancto Petro, Romam profectus est.

In monasterio autem beati Petri ante altare sanctę Trinitatis, Missarum solennijs sanctus rex vice quadam cum comite Leofrico assistebat. Et ecce speciosus ille forma præ filijs hominum CHRISTVS IESVS in ara consistens, oculis vtriusque visibiliter corporalis apparuit, sacraque dextera super regem extensa, signum sanctę crucis eum benedicendo depinxit. At rex, demisso capite, diuinę maiestatis adorabat præsentiam. Comes verò quid in animo regis ageretur ignorans, volensque regem tantę visionis esse participem, coepit velle ad ipsum vsq; procedere. Verum rex quid in mente comitis voluebat, intelligens: Sta, inquit, Leofrice, sta: quod vides, video & ego. Post Missam verò dixit rex ad comitem: Per eius, quem vidimus, maiestatem mi Leofrice te obtestor, nè, quoad usque vixerimus, sermo iste proferatur in publicum, nè vel nos in perniciem nostram ob fauorem vulgi pulset elatio, vel fidem derogat dictis infidelium æmulatio.

Sub faucibus autem quasi glandes mulieri cuidam succreuerant, que totam faciem deformi tumore fœdantes, putrefactis sub cute humoribus, sanguinem in sanie verterant. indè nati vermes, odorem teterrimum exhalabant. Iubetur tandè in somnis adire palatium, & ex Regis manibus sperare remedium: quibus si lota, si tacta, si signata foret, meritis eius reciperet sanitatem. Cum autem venisset ad Regem, & oraculum exposuisset, ille nec sordes cauit, nec fœtorem exhorruit: sed loca tumentia manibus contrectans, & aqua lauans, signum sanctę Crucis impressit. Et subito rupta cute, cum sanie vermes ebulliunt, recedit tumor, & dolor omnis abscessit.

Cæcus quidam docetur oraculo, lumen amissum sancti Regis meritis se adepturum, si lympha, qua manus ablueret, ipse faciem perfudisset. Cumque id cubiculario, & ille regi retulisset, obstupuit ille plurimum indignatus: illius phantasmatibus hominem, nihil tale de peccatore sperandum, Apostolicè id esse virtutis, nec fidem somnijs adhibendam asseruit. Aqua manus lauit, & ad ecclesiam processit. Cubicularius autem ceco receptam in pelui aquam illam tradit, cum qua oculos & faciem lauans, visum confestim percipere meruit. Cuius quidam Lincolnensis cæcitate percussus, ad palatium Regis veniens, aqua lotionis manu eius, faciem & oculos lauat: mox tenebris diurnis

Gen. 49.
Nota tanti
regis humi-
litate.

Hic Leofricus
cum quida
summo pere
predicant,
q; cum con-
iuge Goth-
gina sanctę
vixerit, &
multorum
cœnobiorū
fundator
fuerit.

Curat san-
cti rex mor-
bidam mu-
lierem.

Cæcus sa-
natur aqua,
qua rex se
lauerat.

Item alius.

urnis optata lux succedit. Quidam cæcus regem adire & visum ab eo percipere monitus, cubiculario, & ille rem regi pandit. Cui rex: Veniat, inquit. Quis ego sum qui contrister, & non potius exultem, si meis manibus, licet indignis, promissum beneficium homini illi pietas diuina contulerit? Vocatus est autem vir, & à rege tactus & signatus, & inter manus eius ab oculis vtriusque; vbertim sanguis effluxit, pupillas serena- uit, & tumorem palpebrarum deposuit. Et dixit homo ille: Video te, domine mi rex, & facies tua tanquam facies angeli, stantis ante me. Alia autem vice duo cæci, cum vno monoculo, aqua lotionis manuum sancti perfuncti, visum percipere meruerunt.

Item alius.

Item duo alij, & iuse vnus.

Sedebat aliquandò rex ad mensam, & à latere eius comes Goduinus. Huius duo filij adhuc pueri, Haraldus & Toftius, ludebant coram eis: cumque vnus ex illis amariùs, quam expetebat ludi suauitas, insurrexisset in alterum, ludum vertunt in pugnam. Et ecce Haraldus vehementius in fratrem irruens, capillis eius vtranque manum inserit, prostratumque, nisi citius eriperetur, virtute superior suffocasset. Tunc rex versus ad ducem, ait: Nihil aliud, o Goduine, nisi simplicem in his vel ludum puerorum, vel pugnam contemplaris? Et ille: Nihil aliud, domine mi. Tunc rex dixit: Longè aliud mea mihi mens loquitur, & his quid futurum sit pueris, per hoc mihi bellum reuelatur. Emenfis quippe puerilibus annis, cum in virum vterque profecerit, tandem aduersus inuicem liuor vtranque aduret. Et primum circunventione insidijsque priuatis quasi ludere videbuntur: ad vltimum fortior infirmiore proferet, rebellantem prosternet, & prioris mortem post modicum sequens alterius calamitas expiabit. Quæ omnia sic completa, tota Anglia teste, probatur. Nam Toftius ab Haraldo fugatus, cum paulò post in regnum successisset Eduardo Haraldus, vnà cum rege Noruegiæ Toftius prosternitur, & totus ferè exercitus deletur. Eodem anno Haraldus ipse regno spoliatus Anglorum, aut miserè occubuit, aut, vt quidam putant, poenitentia tantum seruatus, euasit.

Pugna filiorum Goduini quid portendit.

Goduinus cum in mensa regi assideret, vnus ministrorum in obicem aliquem vno pede immoderatus impingens, penè lapsus incurrit. Quem tamen pes alius recto gressu procedens, iterum in statum suum nihil iniurie passum erexit. De hoc euentu pluribus inter se loquentibus, & quòd pes pedi subuenerit gratulantibus, comes quasi ludendo intulit: Sic est frater fratrem adiuuans, & alter alteri in necessitate subueniens. Et ait rex ad ducem: Hoc meus mihi fecisset, si Goduinus hoc permisisset. Ad hanc vocem Goduinus expauit, & tristem præferens vultum, ait: Scio ego, Rex, scio: adhuc de morte fratris tui tuus me accusat animus, nec eis æstimas discredendum, qui me vel eius, vel tuum vocant proditorem. Sed secretorum omnium conscius Deus iudicet, & sic buccellam hanc, quam manu teneo, guttur meum faciat pertransire, & me seruet illæsum, sicut nec tuæ proditiōis reus, nec de fratris tui nece mihi conscius existo. Cumque vir beatus buccellam manu benedicens signasset, miser ille eam ori inferens, vsque in medium gutturis pertraxit. Tentat interiorius trahere, nec valet: tentat emit-tere, sed firmius hæsit. Mox meatus, quibus ducebatur spiritus, obcluditur, vertuntur oculi, brachia rigescunt. Intuetur infeliciter morientem rex, & vltionem in eum sentiens processisse Diuinam, adstantes alloquitur, dicens: Extrahite canem istum. Et factum est ira. Hic Goduinus simplicitate regis abutens, multa in regno contra iustitiam & Deum faciebat. Cunctos ferè regis cognatos & amicos, quos de Nortmannia ad-duxerat, fraude sua, dolo & circunventione de patria exturbabat, credens sibi cuncta processura pro voto, si rex amicis nudatus, suis tantum consilijs vteretur. At rex cuncta dissimulans, diuinis vacabat obsequijs, vltionemque Dei sibi futuram multis prædixit. Aliquando etiam ipsi Goduino id ipsum non tacuit.

Vltio diuina Goduini proditorem extinguit.

Goduini flagitia.

In die Dominicæ resurrectionis, cum rex ad mensam sederet, arctius solito se collegit ad se: & ponens præ oculis Deum, omnia ista mundana arbitrabatur vt stercorea. Et ecce subito vultus eius plus solito serenabatur, interiorque lætitia labia soluebat in risum: rursumque solita grauitate resumpta, obscuriorem faciem præferbat. Mirabantur qui adstant: nemo tamen audebat eum interrogare, quid accidisset. Mensis tandem sublatis, secutus est ad thalamum regem dux Haraldus, cum vno episcopo & abbate vno: simulque regem super hoc sermone conueniunt. Tunc ille ait: Quantum se quisque subtraxerit vanis, tantum veris arctius adhærebit. Ecce enim ego inter fecundos calices, & pingua fercula, ac radiantis metalli splendorem recordatus sum Domi-

Visio mirabilis S. Eduardi de septem dormientibus.

ni Dei mei, & effudi in me animam meam: dilatatoque mentis sinu, oculus interior spiritali perfusus lumine, radios profectò vsque ad illam Ephesorum ciuitatem mira celeritate porrexit, & vsque in montem Celion progressus, sanctorum quidem Septem Dormientium, quiescentium in spelunca, proprietatem vultuum, necnò membrorum quantitatem, ac qualitatem vestium expressione manifestissima contemplatus est. Hæc dum, interiorem risu significante lætitiâ, corde luminoso conspicerem, subito, me cernente, à latere dextro, super quod multis quieuerant annis, in sinistram se latus virtute diuina vertentes, dirum mortalibus omen hac laterum suorum mutatione signârunt. Exhinc enim surget gens contra gentem, & regnum aduersus regnũ, & erunt pestilentia & fames, & terræ motus magni per loca. His enim septuaginta annis (tantum enim tempus in sinistro latere repaufabunt) visitabit Dominus iniquitatem plebis suæ, tradens eos in manus gentium, vt dominentur eis, qui oderunt illos. Inimici nanque nominis Christi insurgent in Christianos, serui dominis rebellabunt, reges insidiabuntur regibus, & principibus principes, & in omnibus finibus terræ vltoriniuriæ Christi mucro desæuiet. Et exposuit eis rex vitam illorum, & nomina, & passionem, & dormitionis modum. Quibus auditis, inito consilio, vt fidem posteris facerent, ad explorandam sermonis veritatem, dux militem, clericum pontifex, abbas monachum cum literis regijs ad Imperatorem Constantinopolitanum direxerunt. Qui omnia vera reperientes, incolumes ad regem regressi sunt.

S. Eduardi
prophetia.

Amor eius
erga S. Ioã.
nem Aposto-
lum.

Sanctus Eduardus nulli petenti in nomine sancti Ioannis Euangelistæ aliquid denegabat: hunc enim post Apostolorum principem arctius diligebat. Vndè contigit, quòd quidam peregrinus, absente camerario, in nomine sancti Ioannis Euangelistæ impetunè à rege cleemosynam postularet. Cui rex preciosum anulum, cum nil aliud in promptu haberet, dedit. Accidit post hæc, duos Anglicos ad adorandum Saluatoris sepulcrum Hierosolymam proficisci. Qui die quadam à publica strata declinantes, deuia quæque sectati sunt: & Sole ruente, nox obscura adducta est. Et cum nescirent quid agerent, quò se verterent, apparuit eis senex quidam venerandus, qui eos ad ciuitatem reduxit. Susceptis autem hospitio, mensa paratur: lautissimeque resecti, dant membra quieti. Manè autem factò, egressis illis de ciuitate, ait senex: Viri fratres, cum summa prosperitate vos repatriaturos non dubitetis: quoniam prosperum iter faciet vobis Deus, & ego ob amorem regis vestri, in omni via firmabo super vos oculos meos. Ego enim sum Apostolus Christi Ioannes, qui regem vestrum ob meritum castitatis summa dilectione complector. Hunc ergò anulum, quem mihi in habitu peregrino apparenti tribuit, reportate, denunciante ei obitus sui infare diem: quem infra sex menses visitans visitabo, vt mecum sequatur agnum quocunquè ierit. His dictis, disparuit: & illi ad patriam prosperè redeuntes, quæ viderant & audierant, regi seriatim retulerunt.

Castitas re-
gis q̄ chara
Apostolo.

Ecstasis S.
Eduardi.

Cum autem rex infirmitate graui detineretur, in mentis raptus excessum, biduò ferè iacebat exanimis. Tandem quasi de graui somno euigilans, aperuit oculos, & sedit, & assumpta parabola, ait: Cum adolefens in Nortmannia exularem, grata mihi semper extitit bonorum amicitia: & quicumque sacre religionis meliores videbantur, hi mihi cæteris erant familiariores. Inter quos, duos monachos speciali quadam mihi deuinxerant charitate conuersationis honestas, vitæ sanctitas, suauitas morum, verborum affabilitas. Hos frequentius visitabam: quàm dulcia faucibus meis eloquia eorum. Hos ante plurimos annos translatos ad cælum, vidi mihi paulò antè in somnis assistere: quid genti meæ post obitum meum sit futurum, ex Dei mandato mihi referentes.

Vaticiniũ
de cladibus
futuris Ang-
liæ.

Impleram dicunt Anglorum nequitiam, & iniquitas consummata iram prouocat, accelerat vindictam. Sacerdotes preuaricati sunt pactum Domini: polluto peccatore & manibus inquinatis sancta contrectant. Et hi non pastores, sed mercenarij, exponunt lupis oves, non protegunt: lac & lanam querunt, nõ oves: vt detrusos ad inferos mors & pastores depascant, & oves. Sed & principes terre infideles, socij furum, predones patriæ: quibus nec Deus timori est, nec lex honori: quibus veritas oneri, ius contemptui, crudelitas delectationi. Itaque nec prelati iustitiam, nec seruant subditi disciplinam. Et ecce Dominus gladium suum vibrabit, arcum suum tetendit, & parauit illum. Ostendit deinceps populo huic iram & indignationem, immisiones insuper per angelos ma-

los,

los, quibus traditi sunt anno vno & die vno, igne simul & gladio puniendi. Ego verò ob intentatam meæ genti calamitatem dolens atque suspirans, dixi: O cælestium secretorum conscij, si conuersi egerint pœnitentiam, nunquid non ignoscet Deus, & relinquet post se benedictionem? Pœnitentia certè prolata Dei ore in Niniuitas suspendit sententiam: quæ etiam imminet impijssimo Achab, debitam distulit ultionem. Suadebo igitur genti meæ, vt pœniteant de præteritis, & caueât de futuris: & fortè miseretur Deus, vt non inducat super eos malum hoc grande: sed qui punire præparauit auersos, recipiat in gratiam solita pietate conuersos.

Ionę 3.
3. Reg. 21.

Nequaquàm iniquiunt, hoc erit: quoniam induratum est cor populi huius, & excecati oculi, & aures aggrauatæ, vt nec audiant corripientem, nec intelligant commonentem, nec terreatur minis, nec beneficijs prouocentur. His eorum verbis dum mihi maior accresceret sollicitudo, dixi: Num ita in perpetuum irascetur Deus, & non apponet vt complacitior sit adhuc? Quando ergò tot tristibus lata succedent, aut tot aduersa qualis consolatio temperabit? Quale sperandum est in his malis remedium, vt sic ut illinc terret & contristat futura correptio, ita hinc aliquantulum mulceat diuinæ miserationis promissio? Ad hæc sancti tale mihi problema proponunt: Arbor quælibet viridis à suo trunco decisa, ad trium iugerum spatium à radice propria separatur. Quæ cum nulla hominis manu cogente, nulla urgente necessitate, ad suum reuerfa truncum, in antiquam radicem se se receperit, resumptoque succo rursùm floruerit & fructum fecerit, tunc sperandum est aliquod in hac tribulatione solatium, & de ea, quam prædiximus, aduersitate remedium. Hęc cum dixissent, ipsi cælo, vobis ego reditus sum. Assidebant narranti visionem regina, Robertus sacri palatij custos, Dux Haraldus, Stigandus, & qui ascendit cubile patris sui, & maculauit fratrum eius, viuentem adhuc archiepiscopo Roberto, cathedram Cantuariensem inuadens. Ob hoc à summo pontifice suspensus, paulò post crepuit, & effusa sunt viscera eius. Hic ad vocem narrantis obduruit, nec terretur oraculo, nec fidem habuit prophetati: sed potius regem senio confectum delirare submurmurans, ridere máluit quàm lugere. Cæteri verò, quibus mens sanior erat, flebant vbertim & suspirabāt, qui nihil secus quàm ipse dixerat, aut à sacerdotibus, aut à principibus fieri non ignorabant.

Psal. 76.

Obscura diuina in Anglos clementia significatio.

Pœna inuasoris alienæ sedis.

Quidam enim præmissam similitudinem dicunt regem pro impossibili statuisset, illi maxime, qui totam Anglorum nobilitatem sic deperisset lugebant, vt ex ea gente nec rex, nec episcopus, nec abbas, nec princeps quilibet vix in Anglia cerneretur. Mihi sanè alia mens est, consideranti sanctissimum virum Dunstanum, & ipsam calamitatem prædixisse, & consolationem nihilominus promississe. Potest proinde sic non inconuenienter exponi: Arbor hæc regnum Anglorum significat, decorum gloria, delicijs diuitijsque fœcundum, excellentia regie dignitatis sublime. Radix, ex qua totus honor iste processit, regium semen fuit, quod ab Alfrido, qui primus Anglorum à summo Pontifice vnctus & consecratus fuerat in regem, recta successionis linea vsque ad sanctum Eduardum descendit. Abscissa est arbor de trunco, quando regnum à genere regali diuisum, ad aliud semen translatum est. Ad spatium trium iugerum hæc facta est separatio: quia in trium temporibus regum, nulla fuit nouis cum antiquo semine regali communio. Haraldus enim successit Eduardo, Vuilhelmus Haraldus, Vuilhelmus iunior priori Vuilhelmo. Accessit ad radicem, quando rex Henricus, in quem totum regium decus transfusus est, nulla necessitate cogente, nulla spe lucri urgente, sed ex infuso ei amoris affectu, abnepem Eduardi Mathildam duxit vxorem, semen regium Nortmannorum & Anglorum coniungens, & interueniente opere coniugali, de duobus vnum faciens. Floruit sanè arbor, quando de vtroque semine Imperatrix Mathilda processit. Tunc verò fructum fecit, quando de ipsa Henricus exorians, quasi lapis angularis vtrunque populum copulauit. Habet nunc certè de genere Anglorum Anglia regem, habet de eadem gente episcopos & abbates, principes & milites, ex vtriusque seminis coniunctione procreatos. Si autem alicui hæc displicuerit expositio, aut ipse aliter exponat, aut aliud tempus, quo hæc expleantur, expectet.

Visionis regie interpretatio.

Sciens itaque rex, quia appropinquauit hora eius, vt transiret de hoc mundo, suum transitum mox in circuitu propalari iussit, nè mortis sue agnitione dilata, orationum quoque suffragia differrentur. Sicque senex, & plenus dierum ac bonorum operum, naigravit ad Dominum. Obijt autem anno Domini millesimo sexagesimo.

De obitu S. Eduardi regis.

sexto, cùm regnasset vigintitribus annis, mensibus sex, & diebus vigintiseptem, pridè Nonas Ianuarij: cum quo tota pariter Anglorum felicitas ruit, periit libertas, vigor omnis interijt.

Ad eius sepulcrum contractus factus natur.

Contractus quidam ad sepulcrum eius veniens, membrorum sanitatem deuotis lachrymis & precibus postulabat. Et ecce vis quædam occulta subito neruos extendit, in naturalem statum crura pedesque retorquet, euulsisque à carne articulis, sanguis profluit, paulatimque succo resumpto, arida prius ossa pristinum robur recipiunt.

Item sex cæci.

Sex quoque cæci, vnum monoculum secuti, ad sepulcrum regis properantes, cùm alter ab altero traheretur, & vnus præcedens oculus, viris septem ducatum præberet, sancto cum lachrymis miseriam exponunt, opem flagitant, contra diurnæ caliginis tædium, sanctissimi regis deprecantur auxilium. Nec mora, beati meritis & precibus visum oculorumque claritatem percipere meruerunt.

Haraldus occupat regnum.

Interea Haraldus filius Goduini, regnum nec iure, nec natura sibi debitum vsurpans, malum, quod Anglis secundum sancti regis oraculum Dominus præparauerat, transgressione pacti cum duce Vuilhelmo & fidei læsione, accelerauit. Vt autem attenuatis viribus facilius ab his, quos iniuste prouocauerat, hostibus vinceretur, suscitauit ei Deus à parte Aquilonis inimicos, scilicet Haraldum regem Noruegiæ, & Tostium fratrem suum, quem de Anglia expulerat ipse, quiq; tempore Regis Eduardi exulabat in Flandria. Hi cum magna classe per Humbriam Eboracum properantes, cùm exercitum Northumbrensi prælio exceperant, potiti victoria, magnam de obstantibus stragem dederunt. His Haraldo nunciatis, exercitum copiosum ex omnibus finibus Angliæ collegit.

Visio cuiusdam abbatiss.

Apparuit autem tunc sanctus Eduardus cuidam Alexi, abbati Ramesie, viro religioso, dicens: Vade, & dic Haraldo, vt homines, qui contra ius & fas regni huius fines inuadunt, aggrediatur securè. Ego enim ero dux & protector exercitus, quoniam iustitiæ gentis huius deesse non possum. Per me enim reportabit vice hac de hoste triumphum. Et nè verbis tuis fidem derogat, secretum ei sui cordis ostende, vt cùm ei, quæ nullo conscio mente voluebat, edixeris, non hæc tuæ adinventioni, sed meæ promissioni, adscribat:

Vident beati mentium arcana.

Nocte quidem præterita, cùm dolore femoris torqueretur, licet eum non parùm vrgeret imminens molestia, siluit tamen, reputans apud se, si publicaret languorem, quod suis esset contemptui, & hostibus irrisioni. Verùm quia nunc ab illa peste conuulsus, de meo præsumens auxilio, contra Barbaros iustum bellum suscipiat, & ab imminenti periculo suos eripiat. Quod cùm abbas Haraldo reserasset, ex caelesti promissione factus audacior, in valida manu progrediens, apud Stamfordbrig hostibus occurrat. Consertoque prælio, dux vterque prosternitur, scilicet rex Noruegiæ, & frater Haraldus Tostius, & penè totus eorum exercitus deletus est.

Corpus S. Eduardi diu mansit incorruptum.

Anno tricesimosexto post sancti Eduardi obitum, cùm corpus eius de terra eleuaretur, integrum, incorruptum & flexibile cum vestibus recentibus repertum est. Quod videns episcopus Roffensis, pilum vnum deuotionis desiderio accensus extrahere, sibi que seruare conatur. Sed ille firmiter hærens, effectum mentis episcopi & voluntatem defraudauit. Mulier quædam in festo sancti

Miraculum.

Eduardi operibus vacans, paralysis morbo correpta, ad corpus sancti deducitur, & sanitatem pristinam se recepisse lætatur. Tres viri febre quartana vexati, visitato sancti sarcophago, quasi in momento curati sunt.